

Chính sách tăng thuế nhập khẩu của Hoa Kỳ đối với thép và nhôm

Khuyến nghị đối sách của Việt Nam

Việt Hoa Kỳ quyết định tăng thuế nhập khẩu đối với thép và nhôm có tác động tới các nước xuất khẩu thép vào Hòa Kỳ, trong đó có Việt Nam. Bài viết phân tích tác động của quyết định này và đưa ra một số khuyến nghị đối sách của Việt Nam.

1. Khái quát chính sách tăng thuế nhập khẩu của Hoa Kỳ đối với thép và nhôm

Ngày 09/3 (theo giờ Việt Nam), Tổng thống Hoa Kỳ đã ban hành quyết định áp dụng biện pháp hạn chế nhập khẩu thép và nhôm theo Mục 232 Đạo luật Thương mại mở rộng năm 1962 dưới hình thức tăng thuế nhập khẩu. Theo đó, một số sản phẩm thép nhập khẩu vào Hoa Kỳ sẽ phải chịu mức thuế 25% và với nhôm là 10%. Quyết định này có hiệu lực thi hành sau 15 ngày kể từ ngày ký ban hành. Lý do áp dụng biện pháp hạn chế nhập khẩu thép và nhôm bằng chính sách tăng thuế nhập khẩu được chính quyền Tổng thống Trump đưa ra là vì “an ninh quốc gia”.

Quyết định của Tổng thống Hoa Kỳ Donald Trump vấp phải sự chỉ trích của các doanh nghiệp, cũng như chính giới Hoa Kỳ, lo lắng các mặt hàng xuất khẩu của Hoa Kỳ sẽ bị trả đũa trên thị trường quốc tế. Nhiều quốc gia trên thế giới đã phản ứng mạnh mẽ và đưa ra những cảnh báo về các biện pháp trả đũa. Các chuyên gia nhận định chính sách tăng thuế nhập khẩu đối với thép và nhôm vào thị trường Hoa Kỳ sẽ khơi mào một cuộc chiến thương mại¹. Điều này sẽ gây phương hại cho quan hệ của Hoa Kỳ với các quốc gia đồng minh, cũng như làm suy yếu nền kinh tế hàng đầu thế giới.

2. Một số tác động

[1] Chính sách tăng thuế nhập khẩu đối với các mặt hàng nhôm và thép thể hiện quan điểm “nước Hoa Kỳ trên hết” của ông Donald Trump từ khi tranh cử.

Ngay từ khi tranh cử Tổng thống năm 2016, ông Donald Trump luôn cho rằng Hoa Kỳ bị thua thiệt trong thương mại thế giới. Số liệu thống kê của Bộ Thương mại Hoa Kỳ (12/2017) cho thấy, Hoa Kỳ là nước nhập khẩu thép lớn nhất thế giới, từ hơn 110 quốc gia và vùng lãnh thổ. Năm 2014, Hoa Kỳ nhập khẩu 40,3 triệu tấn thép, gần bằng mức kỷ lục 41,3 triệu tấn năm 2006. Trong 9 tháng đầu năm 2017 Hoa Kỳ nhập khẩu 26,9 triệu tấn thép, tăng 20% so với năm 2016 (22,5 triệu

1 Chiến tranh thương mại xảy ra khi một quốc gia áp thuế hay những rào cản khác dành cho những sản phẩm nhập khẩu, khiến cho các quốc gia khác trả đũa bằng cách áp dụng những mức thuế hay các biện pháp trừng phạt tương tự.

tán). Trong số 10 đối tác thương mại về thép của Hoa Kỳ năm 2015, ba nước xuất khẩu thép nhiều nhất vào Hoa Kỳ là Canada, Mexico và Brazil. Hoa Kỳ bị thâm hụt thương mại đối với mặt hàng thép từ năm 2009, đáng chú ý, từ quý II/2009 đến quý III/2017, nhập khẩu thép tăng 219%, trong khi xuất khẩu thép chỉ tăng 32%. Riêng trong 9 tháng đầu năm 2017, thâm hụt thương mại thép của Hoa Kỳ là 19,3 triệu tấn².

Chiến lược an ninh mới của Hoa Kỳ được Tổng thống Donald Trump đưa ra ngày 18/12/2017 đã coi an ninh kinh tế là một phần không thể tách rời của an ninh quốc gia. Hoa Kỳ tuyên bố sẽ mạnh tay xử lý bất bình đẳng và thâm hụt thương mại trong quan hệ giao thương với các nước khác. Do đó, chính sách tăng thuế nhập khẩu đối với các mặt hàng nhôm và thép của Hoa Kỳ thực chất là nhằm triển khai thực hiện Chiến lược an ninh mới của Hoa Kỳ và phản ánh rõ chủ nghĩa bảo hộ của chính quyền Tổng thống Donald Trump.

[2] Chính sách tăng thuế nhập khẩu đối với các mặt hàng nhôm và thép của Hoa Kỳ nhằm vào các quốc gia không phải đồng minh của Hoa Kỳ.

Các nước có “mối quan hệ an ninh” với Hoa Kỳ có thể thảo luận với chính quyền Hoa Kỳ về “những cách thức thay thế” nhằm giải quyết mối đe dọa đối với an ninh quốc gia do hoạt động xuất khẩu các mặt hàng thép và nhôm vào thị trường Hoa Kỳ. Việc miễn trừ thuế mới sẽ được xem xét và thực hiện trên

2 Bộ Thương mại Hoa Kỳ (12/2017), *Global Steel Trade Monitor*.

cơ sở “từng trường hợp” và “từng quốc gia”³. Ngày 22/3/2018, Nhà Trắng thông báo quyết định hoãn áp mức thuế nhập khẩu thép và nhôm mới của Tổng thống Donald Trump dành cho các đối tác thương mại chính của Hoa Kỳ, bao gồm: Các nước thành viên Liên minh châu Âu (EU), Argentina, Australia, Brazil, Canada, Mexico và Hàn Quốc, vì đây là các nước có “quan hệ an ninh quan trọng” với Hoa Kỳ⁴.

Chiến lược an ninh mới của Hoa Kỳ đã chỉ đích danh Trung Quốc và Nga là “cường quốc đối thủ thách thức sức mạnh, tầm ảnh hưởng, lợi ích của Hoa Kỳ, đồng thời làm xói mòn an ninh và sự thịnh vượng của Hoa Kỳ”. Trung Quốc hiện là nền kinh tế lớn thứ hai trên thế giới, luôn xuất siêu sang thị trường Hoa Kỳ. Giá trị xuất siêu của Trung Quốc vào Hoa Kỳ đã tăng từ 258,5 triệu USD (năm 2007) lên 375,2 triệu USD (năm 2017), làm gia tăng thâm hụt thương mại của Hoa Kỳ.

Tiếp theo động thái tăng thuế nhập khẩu đối với các mặt hàng nhôm và thép, ngày 22/3, Tổng thống Donald Trump đã ký quyết định áp gói thuế quan trị giá 60 tỷ USD đối với hàng hóa nhập khẩu từ Trung Quốc, đồng thời hạn chế các hoạt động đầu tư của quốc gia này vào Hoa Kỳ⁵.

3 <https://www.vietnamplus.vn/tong-thong-my-ky-sac-lenh-ap-muc-thue-moi-voi-thep-va-nhom-nhap-khau/491485.vnp>.

4 <http://vsa.com.vn/my-hoan-ap-thue-nhap-khau-nhom-va-thep-voi-cac-doi-tac-lon-den-ngay-1-5/>

5 <http://thoibaotaichinhvietnam.vn/pages/quoc-te/2018-03-23/chinh-phu-ap-thue-60-ty-usd-doi-voi-hang-hoa-trung-quoc-55192.aspx>.

[3] Chính sách tăng thuế nhập khẩu đối với các mặt hàng nhôm và thép của Hoa Kỳ tuy vấp phải sự phản ứng của nhiều nước, nhưng ít có khả năng leo thang trở thành chiến tranh thương mại.

Tổng Giám đốc Tổ chức Thương mại thế giới (WTO) Roberto Azevedo bày tỏ lo ngại về kế hoạch của Tổng thống Hoa Kỳ Donald Trump áp thuế nhập khẩu lên thép và nhôm⁶. EU tuyên bố sẽ đánh thuế đối với các sản phẩm chính của Hoa Kỳ nếu Tổng thống Donald Trump thúc đẩy kế hoạch áp thuế đối với tất cả mặt hàng thép và nhôm nhập khẩu. EU cũng đã chỉ trích ý định của Tổng thống Donald Trump về dỡ bỏ thuế thép và nhôm đối với một số quốc gia riêng lẻ (như Anh), đồng thời cho rằng động thái như vậy cần áp dụng chung cho cả khối.

Bộ Thương mại Hàn Quốc cho rằng, mức áp thuế cao hơn đối với thép và nhôm sẽ khiến chi phí sản xuất của các hãng sản xuất ô tô Hyundai và Kia tăng, gây bất lợi cho các nhà sản xuất Hàn Quốc trước các đối thủ từ Hoa Kỳ, đồng thời cảnh báo việc Hoa Kỳ nâng mức áp thuế sẽ tác động tới tiến trình tái đàm phán thỏa thuận thương mại tự do Hoa Kỳ - Hàn Quốc. Chính phủ Hàn Quốc đề nghị khả năng đệ đơn kiện lên WTO. Hàn Quốc cùng với Nhật Bản và Australia đang tìm kiếm sự miễn trừ trong chính sách nâng mức áp thuế của Hoa Kỳ đối với các mặt hàng thép và nhôm nhập khẩu. Thủ tướng Australia Malcolm Turnbull đã bác bỏ khả năng các sản phẩm thép của nước này bị áp thuế nhập khẩu vào Hoa Kỳ. Australia chủ yếu

6 <http://baochinhphu.vn/Quoc-te/My-muon-tang-thue-thep-Rinh-rap-cuoc-chien-thuong-mai/330736.vgp>.

xuất khẩu quặng sắt và chỉ xuất khẩu rất ít thép và Hoa Kỳ không phải là bạn hàng lớn của Australia.

Ngày 09/3, Bộ Thương mại Trung Quốc phản đối quyết định tăng thuế của Hoa Kỳ. Các hiệp hội thép và kim loại của Trung Quốc cũng đã kêu gọi chính phủ nước này đưa ra các biện pháp đáp trả nhằm vào các mặt hàng nhập khẩu từ Hoa Kỳ như thép không gỉ, than đá, nông sản và đồ điện tử.

Tuy nhiên, cùng với các tuyên bố cứng rắn, hầu như các nước đều tìm cách không để căng thẳng leo thang trở thành chiến tranh thương mại. Trung Quốc đã có động thái mềm dẻo nhằm ngăn chặn khủng hoảng trong quan hệ song phương giữa hai cường quốc bằng việc cử ông Liu He, cố vấn kinh tế cấp cao của Chính phủ Trung Quốc, Nhà kinh tế học được đào tạo tại Harvard đến Washington DC., Hoa Kỳ để thương thuyết.

Trong cuộc gặp với Đại diện thương mại Hoa Kỳ tại Brussels ngày 10/3/2018, EU và Nhật Bản thúc giục Hoa Kỳ đưa EU và Tokyo ra khỏi danh sách áp thuế kim loại nhập khẩu.

[4] Chính sách tăng thuế nhập khẩu đối với các mặt hàng nhôm và thép của Hoa Kỳ có tác động tiêu cực đối với sản xuất và xuất khẩu thép của Việt Nam.

Theo số liệu thống kê của Tổng cục Hải quan, xuất khẩu của Việt Nam sang Hoa Kỳ có xu hướng tăng, cụ thể kim ngạch xuất khẩu đã tăng từ 34.539 tấn trị giá 46,9 triệu USD (năm 2014) lên 207.463 tấn trị giá 132,8 triệu USD (năm 2015), 930.976 tấn trị giá 568,5 triệu USD (năm 2016) và 523.494 tấn trị giá 424,4 triệu USD (năm 2017)⁷. Số liệu thống kê sơ

7 Số liệu thống kê của Tổng cục Hải quan, năm 2017 là số liệu sơ bộ.

bộ của Tổng cục Hải quan trong 2 tháng đầu năm 2018 cho thấy, các doanh nghiệp Việt Nam đã xuất khẩu sang thị trường Hoa Kỳ 124,6 nghìn tấn sắt thép các loại, trị giá 104,24 triệu USD, cao hơn hai lần về lượng và trị giá so với cùng kỳ năm 2017. Việt Nam cũng xuất khẩu sang Hoa Kỳ các sản phẩm từ sắt thép trị giá 73,67 triệu USD, tăng gần 40% so với cùng kỳ năm 2017. Hiện Việt Nam đứng thứ 12 trong số 20 đối tác nhập khẩu thép nhập khẩu lớn nhất của Hoa Kỳ và đứng thứ ba sau Canada và Mexico về sản lượng nhôm thuộc hạng mục thanh, que và hình xuất khẩu sang Hoa Kỳ⁸.

Do đó, xuất khẩu thép của Việt Nam có thể bị ảnh hưởng lớn nếu bị Hoa Kỳ áp thuế nhập khẩu cao. Khả năng này có thể xảy ra bởi Hoa Kỳ có nghi ngờ Việt Nam nhập khẩu thép của Trung Quốc và gia công để xuất khẩu sang Hoa Kỳ.

3. Khuyến nghị đối sách của Việt Nam

(1) Hoa Kỳ là đối tác thương mại lớn và quan trọng đối với Việt Nam. Năm 2017, Việt Nam nhập khẩu 9,2 tỷ USD từ Hoa Kỳ và xuất khẩu 41,6 tỷ USD (trên tổng kim ngạch xuất khẩu 214 tỷ USD) sang Hoa Kỳ. Trong cơ cấu nhập khẩu từ Hoa Kỳ, mặt hàng công nghệ (máy vi tính, sản phẩm điện tử, linh kiện) chiếm giá trị nhập khẩu lớn nhất (2,8 tỷ USD). Vì vậy, Việt Nam không nên đưa ra các biện pháp trả đũa bằng cách đánh thuế cao đối với hàng hóa nhập khẩu từ Hoa Kỳ. Việc thực hiện các biện pháp trả đũa Hoa Kỳ như cách các nước lớn khác sẽ

8 <http://vneconomy.vn/viet-nam-xuat-khau-thep-sang-my-tang-manh-20180311085708111.htm>.

gây thiệt hại trực tiếp cho nền kinh tế Việt Nam, làm tăng chi phí nhập khẩu cho nhà sản xuất và người tiêu dùng Việt Nam.

(2) Việt Nam cần có cách tiếp cận mềm dẻo, linh hoạt với chính quyền Tổng thống Donald Trump thông qua các kênh ngoại giao, tiếp xúc trực tiếp nhằm chứng minh cho Hoa Kỳ và thế giới hiểu rõ năng lực sản xuất thép của Việt Nam, đảm bảo thép có nguồn gốc xuất xứ 100% Việt Nam chứ không phải hàng nhập khẩu từ Trung Quốc về gia công để xuất khẩu như cáo buộc; chứng minh giá thành cạnh tranh của sản phẩm, đảm bảo đầy đủ yếu tố thị trường, không phá giá, không gian lận thương mại.

(3) Trong trường hợp nỗ lực trên không đạt kết quả, Việt Nam có thể sử dụng đến các biện pháp khác trong khuôn khổ WTO để bảo vệ lợi ích quốc gia theo luật pháp quốc tế.

(4) Việt Nam cần tăng cường kiểm soát chất lượng, xuất xứ, chống gian lận thương mại và có chế tài nghiêm khắc đối với các doanh nghiệp sản xuất, xuất khẩu vi phạm để đảm bảo uy tín của Việt Nam trong quan hệ quốc tế.

TS. Lê Quang Thuận

Tài liệu tham khảo

1. Tổng cục Hải quan (2017), *Số liệu thống kê xuất - nhập khẩu năm 2017*.
2. <https://www.vietnamplus.vn/tong-thong-my-ky-sac-lenh-ap-muc-thue-moi-voi-thep-va-nhom-nhap-khau/491485.vnp>.
3. <http://vsa.com.vn/my-hoan-ap-thue-nhap-khau-nhom-va-thep-voi-cac-doi-tac-lon-den-ngay-1-5/>.
4. <http://baoquocte.vn/my-khoi-dong-chien-tranh-thuong-mai-voi-trung-quoc-61814.html>.
5. <http://thoibaotaichinhvietnam.vn/pages/quoc-te/2018-03-23/chinh-phu-my-ap-thue-60-ty-usd-doi-voi-hang-hoa-trung-quoc-55192.aspx>.
6. <http://baochinhphu.vn/Quoc-te/My-muon-tang-thue-thep-Rinh-rap-cuoc-chien-thuong-mai/330736.vgp>.
7. <http://vneconomy.vn/viet-nam-xuat-khau-thep-sang-my-tang-manh-20180311085708111.htm>.
8. Bộ Thương mại Hoa Kỳ (12/2017), *Global Steel Trade Monitor*.